

Filistinli çağdaş sanatçı Steve Sabella, Gazze'de yaşanan trajediyi Cumhuriyet'e anlattı

'Öteki'nin acısını tanımak

SANATÇI GÖZÜYLE FİLİSTİN TRAJEDİSİ

Evrin ALTUĞ -1-

26 - 28 Eylül arasında İstanbul Haliç Kongre Merkezi'nde yapılacak Artinernational İstanbul Çağdaş Sanat Fuarı'nın konuklarından biri de Filistinli Steve Sabella (1975) olacak.

Kariyerinde "Yerleşim" (2008) gibi ilginç bir yapıt da bulunan ve eserleri bugüne kadar British Museum (Londra) ve Ars Aevi (Saraybosna) gibi kurumların koleksiyonuna alınan sanatçı, Berlioni Galerisi standında sergileyeceği ve hazırlık sürecinde Kudüs'te çalıştığı "38 Days of Recollection" / "38 Günlük Yeniden Anımsayış" adlı eseriyle, fuarda ilgi toplayacağı benziyor.

Gazze Şeridi'nde yükselen son insanlık dışı şiddet dalgası sürecinde temas kurduğumuz sanatçı, yapıtlarında işlediği ve özellikle de İsrail-Filistin çatışması tarihine doğrudan değinen konu ve değerleri aktarırken kişisel ütopyasında "bir dünya yurttaşı" olabilmeyi var olduğunu vurguluyor.

- Özellikle Gazze'deki şu trajik ve korkunç zamanlarla birlikte, son yapıtlarınızdan 38 Günlük Yeniden Anımsayış'ın yenilenmiş bir tarifi mümkün oldu mu?

Filistin bir harabeye büründü ve ben sadece bölgedeki duruma göndermede bulunmuyorum. "38 Günlük Yeniden Anımsayış" isimli yapıtımı oluşturan boyanmış parçalar, Kudüs'teki Eski Kent'te yer alan evlerin duvarlarından alınmıştır.

Bu evler esasen her yaz boyanır, lakin sonbaharda boya atar ve yerlere saçılır. Yine de eski boyanın kalıntıları duvarlarda seçilebilir ve eninde sonunda yeniden boyanır. Geçen yıllar zarfında, ince boya katmanları birikir ve çok renkli katmanlar bir diğerinin üzerine biner.

Zaman da bunların içine gömülüdür ve bu katmanların içinde, üst üste me-

Sanatçının "38 Günlük Yeniden Anımsayış" adlı yapıtını oluşturan boyanmış parçalar, Kudüs'teki Eski Kent'te yer alan evlerin duvarlarından alınmış.

Steve Sabella

tinleri gizleyen görsel bir "parşömen" keşfolunmayı bekler.

Görsel bir yapboz

Bir kez tarihin bir parçasını deşifre etti mi, eser görsel bir yapboza bürünür, bununla beraber, dağılmış, parçalanmış bir ulusun da hikâyesi belirir. Ne ki, o hikâye de sonsuz bir sürgünde kaybolmuş gibidir.

Bu imaj ve parçalar, sergilendiklerinde havadan muaf tutuluyor olsalar bile, imgeler zamanın geçişi ve tarihin akışı ile birlikte biçim değişikliğine uğralar ve bize hiçbir şeyin aynı kalmayacağı hatırlatırlar.

Sadece hayal gücü...

Bu anlamda ışık ve yerçekiminin ese-

"İsrail'de yaşayan Yahudiler, İsrail sisteminin rehaneleri konumundalar, çünkü sistematik olarak beyinleri yıkanmakta. Farkındalık içinde olabilmek ve dünyada tek başına yaşamadıklarını anlayabilmek için psikolojik tedavi görmeliler."

ri bir daha ne zaman dönüştüreceğini merak ederim. Bu değişim, aslen hayatın içinde yer bulmuş yegâne müspet delildir; bu ise kişiye İsraililer ile Filistinliler arasındaki bunca zamandır süren politik durumun çözümsüzlüğü ile, mevcut halin durgunluğunun sebeplerini düşündürmeye yeter.

Sanırım yapıtın kavramsal çerçevesi, içeriğe evrilmiş durumda. Bu durumda bize kim olduğumuz ve ne aradığımızı bulabilmek üzere sadece hayal gücü gerekiyor.

Birçok açıdan, Gazze Şeridi'ndeki insanların haricinde, sonu gelmez İsrail işgaline maruz kalan Filistinlilerin bilinçlerini esir almış bir teslim oluş halini görüyorum. Bu anlamda kişiyi her ne cinsten olursa olsun özgür kılabilecek şeyin, pek çok kimsenin ayırıcılığı olmadığı yeni bir kolonileşme zihniyeti, yani hayal gücünün kolonizasyonu olduğunu düşünüyorum.

Bağımsızlık günü

Filistinlilerin Birleşmiş Milletler'e (BM) ya da Avrupa Birliği'ne (AB) ve ya dünyadaki başka herhangi bir ülkeye ihtiyaçları yoktur.

Hepimiz özgür doğduk. Her Filistinli, bugün uyandığı zaman "Ben özgür bir bireyim" diyebilmelidir. Özgürlük, bahsedilen bir şey değildir, özgür-

► Eylül ayında eserlerini İstanbul Haliç Merkezi'ne taşıyacak Filistinli çağdaş sanatçı Steve Sabella, "Hepimiz özgür doğduk. Her Filistinli, bugün uyandığı zaman 'Ben özgür bir bireyim' diyebilmelidir" diyor: "Özgürlük, bahsedilen bir şey değildir, özgürlük hissedilir."

lük hissedilir. Filistin'in bağımsızlık günü tayin edilmemiş olabilir, evet. Ama o gün, tam da bugündür. Her kimse bunu ilan etmelidir.

- İsrail hükümeti aleyhine protestolar New York'a kadar sıçradı, hatta Ortodoks Yahudiler ve kımlı İsrail vatandaşları da buna dahililer. Yorumunuz nedir?

Bana sorarsanız, İsrail'de yaşayan Yahudiler, İsrail sisteminin rehaneleri konumundalar, çünkü sistematik olarak kendi medya ve eğitim sistemleri üzerinden beyinleri yıkanmakta.

Artık şuna inanmaya başladım ki, İsraililer ve bir kısım İsrail Yahudileri, farkındalık içinde olabilmek ve dünyada tek başına yaşamadıklarını anlayabilmek adına sistematik olarak psikolojik tedavi görmek ihtiyacı içindedir.

İsrail, uluslararası hukuk için bir dava konusu olmak ve dini pozisyonunu bundan ayrı bir yana koyabilmek durumundadır.

Şu anda yaşanan çatışma halinin, dinle alıp veremediği bir şey yoktur. Zaten İsrail'in herkesi düşürmeye çalıştığı tuzak tam da budur.

Samimi bir özür

Benim, kişisel olarak dünyanın hiçbir yerindeki hiçbir Yahudi ile, hiçbir meselem yoktur. Benim meselem, İsrail'in Filistin'i işgal etmesine zemin hazırlayan ve bunu gündelik bazda ortaya koyduğu yerleşim bölgeleri inşası ile yansıtan İsrail devletinin veya büyük duvar ya da sonu gelmez başka görülmeyen yapıları inşa eden politikaları ile ilgilidir.

Bu koşullar altında, herhangi bir uzlaşma ancak, İsrail hükümeti tarafından yapılabilecek, Filistinlilere ve Filistin Devleti'ne dair samimi ve gerçek bir özür ile başlayabilir.

Bu anlamda tek ilerleme, ancak "Öteki'nin duyduğu acıyı tanımaktan geçer. Yapılabilecek olan, özgün bir özürdür. İsrail, on yıllardır yanlış yoldadır. İsrail, Filistin ile savaşları tekrar tekrar tecrübe etmiştir, evet. Peki, ya İsrail, hiç barışı denemiş midir?

SÜRECEK

Filistinli çağdaş sanatçı Steve Sabella'ya göre dünya gezegeninin yurttaşları olmalıyız

'İşgal sona ermeli'

SANATÇI GÖZÜYLE FİLİSTİN TRAJEDİSİ

Evrin ALTUĞ -2-

- Kimi kaynaklar geldiğimiz noktada hem İsrail, hem de Hamas yetkililerinin sorumluluğu olduğuna inanıyor. Katılıyor musunuz?

Elbette katılmıyorum. Birçok kişinin anlamadığı şu ki, asıl meseleler ne Hamas, ne de İsrail politikalarının gündemine dahil.

Bunun yerine, insanların asıl meseleyle yüz yüze gelebilmesi için, Yahudilerin II. Dünya Savaşı sonrasında başarılardan geçenleri düşünmeleri ve bu sırada Filistin'deki yerleşimlere neler olduğunu aklı getirmeleri lazım. İşgal sona ermelidir. Tam da bu nedenle bizler, herhangi bir çözüme varamamaktayız.

Konunun özüne gönderme

Ama bunun yerine genel toplum ve İsrail (baskın çıktıkları için) basitçe bu çatışmanın yan etkileri ve "kozmetiği"yle ilgilenmektedir. Bu yüzden de yaraları iyileştirecek yerde açmaktadır. Ben 2008'de, "Yerleşim: Altı İsraili ve Bir Filistinli" adlı bir çalışma ortaya koymuştum. Bu eserde aralarında benim de olduğum yedi insan, iç çamaşırlarına varıncaya değin görüntülenmişti.

Burada birebir insan ebadındaki imajlarla bir yerleştirme çalışması ortaya koydum. Eserde yer alan odanın

Sabella'nın "Altı İsraili ve Bir Filistinli" adlı yapıtı.

bir yanına İsrailileri, diğer yanına ise Filistinliyi yönlendirdim. Bu eser, mevcut çatışmayı çözebilecek uğruna bizim konunun ana unsuruna, özi- ne dönmemiz gerektiğine gönderme yapıyordu.

Dünya gezegeni

- Türkiye'nin Ortadoğu'daki durumuyla ilgili yorum ve eleştirileriniz nedir?

Uluslararası liderlerin kendi iktidar sarhoşluklarından uyanarak ayağa kalkmaları ve verdikleri ya da veremedikleri, dünyadaki insanların çoğunluğu için birer kâbusa dönüşmüş

kararların farkına varmalarının zamanının geldiğini, siz de düşünmüyor musunuz?

Benim ütopyamda, dünyanın sınırlardan, uluslardan arınmış ve tek bir merkezi dünya yönetimi altında, her bir yurttaşın eşit hak ve hizmetlerden faydalanıyor olması söz konusu. Hepimiz, dünya gezegeninin yurttaşları olabiliriz.

'Sürgündeki Kudüs'

- Bir video belgeselde aslında sizin değil, Kudüs'ün sürgünde olduğunu aktardınız. Buna karşı getirdiğiniz olası bir çözüm var mı?

► "Uluslararası liderlerin kendi iktidar sarhoşluklarından uyanarak ayağa kalkmaları ve verdikleri ya da veremedikleri, dünyadaki insanların çoğunluğu için birer kâbusa dönüşmüş kararların farkına varmalarının zamanı geldi."

2006'da dünyadaki Filistinlilere bir çağrıda bulunarak, akıllarındaki Kudüs'ün imgelelerini tüm nüanslarıyla, gördükleri gibi bana göndermelerini talep etmiştim.

Sürgündeki Kudüs projesi, bizlerin kendi kentlerimizin imgeleleriyle nasıl yaşam sürdüğümüzü ve bu kentlerin özgün biçimlerinin aslında nasıl yok olduklarını gözler önüne sermişti.

Tam da bunun farkındalığı nedeniyle ben de yerçekimi ve merkez duygumu yitirerek kendime yabancılaştım ve yersiz-yurtsuzlaşma sürecine girdim. Burası, hayal gücümü kullanarak hareket edebileceğim biricik çıkış yoluymdu. Ben bu anlamda, sürekli geçiş halinde sanal bir mekân yaratma ve bir dünya yurttaşı olma ihtiyacı duydum.

Bu uğurda da kendi sürgünlüğümü kabullendim, onun gereklerini yaşadım. Bunun için belli bir öz sorgulama ve içebakış tecrübesi yaşadım. Tipki, Çek doğumlu felsefeci Vilém Flusser'in dediği gibiydi durumum:

"Göçmen yurdunu yitirdiğini kabullendiği zaman değil, ancak tam anlamıyla göçmen olduğu zaman özgürleşebilir" di. Ben, DNA'mı değiştirmek istemiyorum.

BİTTİ